

- pakottaminen mukaan taisteluihin
- avioliittoon pakottaminen
- terveysongelmat
- koulun keskeytyminen
- pakkotyöhön joutuminen
- kuolema tai vammautuminen sodan seurauksena
- köyhyys
- äitiyskuolema
- eroon joutuminen omasta perheestä

Oliko tyttöjen ja poikien välillä eroja? Millaisia? Keskustelkaa oppilaiden kanssa.

KOTI

Tavoitteet: Pohtia kodin ja suojan merkitystä lapselle.

Menetelmät: Opetuskeskustelu

Tarvikkeet: Valokuvat ja video oppimisympäristöstä

Näytä oppilaille James Mollisonin Where Do Children Sleep -valokuvia osoitteesta

jamesmollison.com/books/where-children-sleep tai www.youtube.com/watch?v=Ijx4SkDhh7I

Keskustelkaa tämän jälkeen oppilaiden omista ja kuvien kodeista. Mitä yhteistä ja mitä eroavaisuuksia oppilaat löysivät? Pohtikaa keskustelussa kaikille yhteisistä kodin perusasioita. Voitte samalla pohtia, minkälaisia erilaisia koteja ja perheitä on olemassa, ja miettiä, onko kodilla merkitystä lapsen kehitykselle.

Näytä oppilaille YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden sivulla oleva video ”Home” (3 minuuttia, englannin kielellä). Video löytyy osoitteesta www.youtube.com/watch?v=7GjLa5kfDfA.

Kirjoita sitten taululle sana KOTI. Pyydä oppilaita miettimään pareina, mitä koti heille merkitsee. Käske heidän kirjoittamaan avainsanat paperille. Kerää sitten oppilaiden kirjaamat avainsanat ja kirjoita ne taululle.

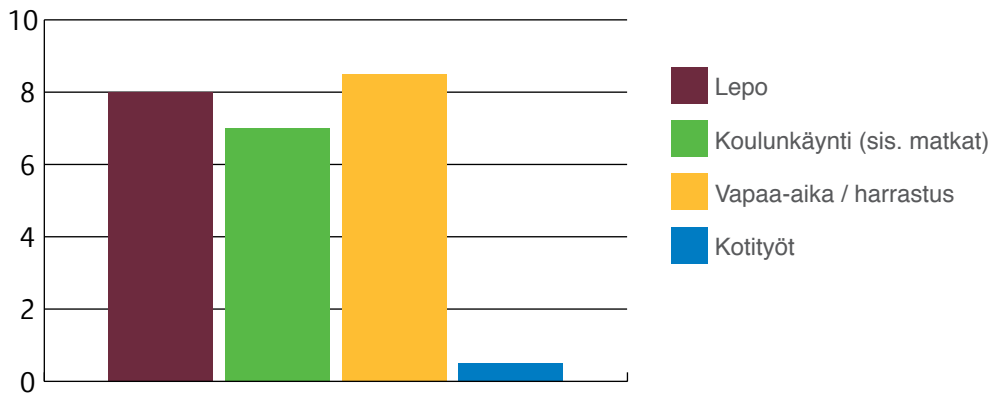
KOTITEHTÄVÄ JA TUNNIN LOPETUS

Tavoite: Seurata oman vuorokauden kulkua ja tehdä siitä havaintoja. Kirjata tiedot graafiseksi esitykseksi (pylväsdiagrammi).

Menetelmä: Seuranta ja diagrammin teko

Tarvikkeet: Vihko, tuntipohja

Ja oppilaille oppimisympäristöstä tulostettu tuntipohja. Pyydä oppilaita kirjaamaan tuntipohjaan yhden päivän ajan lepoon, vapaa-aikaan, leikkiin, harrastuksiin, koulunkäyntiin ja kotitöihin käytetty aika tunteina. Seurannan avulla oppilaiden tulee laskea vuorokaudessa eri aktiviteetteihin käyttämänsä tunnit. Ohjeista oppilaat piirtämään seurantansa tuloksista pylväsdiagrammi, jossa vaaka-akselilla on eri aktiviteetit kahden ruudun levyisinä palkkeina ja pystyakselilla aika tunteina (yksi tunti on kaksi ruutua). Pylväsdiagrammin avulla oppilas voi tarkkailla levon, vapaa-ajan ja leikin suhdetta koulutyöhön ja kotitöihin käyttämäänsä aikaan.

Lopetus: Pyydä oppilaita sulkemaan silmänsä ja lue alla oleva teksti Ericistä:

Mietin, mitä tapahtuu, kun sateet alkavat

”Minä olen Eric. Olen 11-vuotias ja asun täällä Nyarugusussa. Tulimme tänne Burundista. Meitä vainottiin, ja kun saimme tietää, että muut pakenivat tänne, mekin päätimme lähteä pakoon. Muuten meidät olisi tapettu. Se, että meidät haluttiin tappaa, tuntui kauhealta. Halusin myös käydä koulun loppuun, ja minua pelotti, että jos lähtisimme pakoon, en pystyisi siihen. Minä, isä, äiti, sisarukset ja naapurit tulimme tänne jalan. Muistan, ettei meillä ollut mitään syötävää ensimmäisenä iltanamme leirissä. Olin silloin surullinen, mutta myös iloinen tänne pääsystä. Tällainen on minun päiväni: Herättyäni pesen kasvot ja hampaat. Sen jälkeen lähdän vedenhakuun ja teen muita askareita vanhempieni avuksi. Käyn esimerkiksi torilla tai keräämässä polttopuuta. Sitten lähdän kouluun. Opiskelemme ranskaa, kirurgia, matematiikkaa ja vähän englantia. Minusta on kivaa opiskella englantia. Kun tulen koulusta kotiin, auttelen kotitöissä, autan pikkusisaruksiani peseytymään ja teen muuta, mitä tarvitaan. Sen jälkeen minulla on aikaa leikkiä. Pelaamme jalkapalloa ja muita pallopelejä. Käymme Plan Internationalin keskuksessa tapaamassa muita lapsia, joilla on usein pallo mukanaan, ja leikimme yhdessä. Joskus saamme pallon lainaan Plan Internationalilta. Leikin jälkeen menen suoraan kotiin. Illalla sängyssä mietin kaikenlaista, esimerkiksi sitä, että voi alkaa sataa, ja mitä alkava sadekausi tuo tullessaan. Sateella koko teltta on veden vallassa. Kaikki kastuu likomäräksi. Silloin emme pysty nukkumaan, sillä meidän on oltava jalkeilla koko yö.”

TEEMAKOKONAISUUS 3

– HYVINVOINTI JA VESI

”Jokaisella lapsella on oikeus leikkimiseen, lepoon ja vapaa-aikaan.” (31 artikla)

Tavoitteena on miettiä lapsen oikeuksien toteutumista omalla kohdalla leikin, levon ja vapaa-ajan näkökulmasta. Lisäksi pohditaan puhtaan veden merkitystä lapsen ja yhteisöjen kehittymisen ja tulevaisuuden kannalta.

EDELLISEN OPPITUNNIN KYTKEMINEN UUTEEN AIHEESEEN

Tavoitteet: Miettiä lapsen oikeuksien toteutumista omalla kohdalla leikin, levon ja vapaa-ajan näkökulmasta sekä pohtia, mitkä tekijät vaikuttavat lasten arkipäivän ajankäyttöön – miten esim. perheen koko vaikuttaa siihen.

Menetelmä: Opetuskeskustelu

Materiaali: Vihko, seurannan perusteella tehty diagrammi, esimerkkidiagrammit

Pyydä oppilaita esittelemään kotiläksynä tekemänsä diagrammit oman päivänsä kulusta. Jos vapaaehtoista esittelijää ei löydy, voit näyttää luokalle kotitehtävän tehtävänannon esimerkkikuvaajan verkkoympäristöstä.

Verratkaa suomalaisen lapsen tyypillistä arkipäivää kolmen samanikäisen lapsen arkipäivään Bangladeshissa, Nepalissa ja Tansaniassa. Pyydä oppilaita keskustelemaan vierustoverinsa kanssa ja miettimään, onko lasten levon ja aktiviteettien suhde sopiva ja onko heillä riittävä määrä vapaa-aikaa. Entä miltä vaikuttaa esimerkkien tytön ja poikien tilanne? Muuttaisivatko oppilaat päivien sisällöissä jotakin?

Esitä oppilaille seuraavat kolme kysymystä:

1. Mitä sinä ja ystäväsi teette vapaa-ajalla?
2. Mistä te unelmoitte? Mitä haluatte tehdä isona?
3. Kaikilla lapsilla on oikeus vapaa-aikaan ja leikkimiseen.
Miten arvelet tämän toteutuvan pakolaisleirissä?

Katsokaa oppilaiden kanssa Hennockin video Planin oppimisympäristöstä. Muista klikata suomenkieliset tekstitykset päälle. Pohtikaa yhdessä videon jälkeen, mitä yhteistä kaikilla lapsilla on?

PUHDAS VESI JA ELINOLOSUHTEET

Tavoite: Pohtia puhdasta vettä yhtenä lapsen oikeuksista ja elämän perusedellytyksistä. Tavoitteena on ymmärtää, että kehitysmaissa puhtaan veden rajallisella saannilla on suuri vaikutus lasten terveyteen

Lähes jokainen maa maailmassa on allekirjoittanut lapsen oikeuksien yleissopimuksen. Sen artikloissa kerrotaan, miten maiden hallitusten on suojeltava lasten oikeuksia. Lapsilla on esimerkiksi oikeus suojeleluun väkivallalta, oikeus saada opetusta sekä oikeus leikkimiseen ja vapaa-aikaan. Yleissopimus lapsen oikeuksista koskee maailman kaikkia lapsia. Se koskee sinua ja muita oman maasi lapsia sekä maailman miljoonia pakolaislapsia, joita tapaat esimerkiksi täällä Nyarugusun pakolaisleirissä Tansaniassa.

Maailman väestön terveys on parantunut merkittävästi viimeisten vuosikymmenten aikana. Alle 5-vuotiaiden kuolleisuus on vähentynyt 47 prosentilla, äitiysneuvolaan pääsy on helpottunut ja vesi- ja sanitaatiotilanne on parantunut. Edistyksellä huolimatta suurella osalla maailman ihmisiä ei ole saatavilla riittävän hyviä terveyspalveluita.

Puhdas vesi on perusoikeus, mutta 663 miljoonalla ihmisellä ei ole edelleenkään saatavillaan puhdasta vettä. Joka päivä 800 alle viisivuotiasta lasta kuolee saastuneen veden, WC-tilojen puutteen ja huonon hygieniatason seurauksiin. Lapsen oikeuksien yleissopimuksen mukaan jokaisella lapsella on oikeus riittävään elintason, asuntoon, vaatteisiin, ruokaan ja puhtaaseen veteen. Puhdasta vettä on saatavilla Nyarugusun pakolaisleirissä vain niukasti. Leirissä on vedenottoaikoja pumppuineen, mutta ne ovat suljettuina suurimman osan päivää, joten ihmiset joutuvat tulemaan toimeen paljon pienemmällä vesimäärällä.

VIRITTÄYTYMINEN – KESKUSTELU

Tavoite: Pohditaan veden merkitystä ihmiselle sekä tutustutaan lasten terveydenhuoltoon ja ravitsemukseen. Kiinnitetään huomiota omaan vedenkulutukseen ja miettiä, voisiko oppilas itse vaikuttaa tottumuksiinsa.

Menetelmä: Parikeskustelu, opetuskeskustelu

Tarvikkeet: Vihko

Pyydä oppilaita pohtimaan pareittain:

- Arvioikaa, miten monta kertaa päivässä käytätte vettä?
- Mihin kaikkeen vettä tarvitaan? Kirjoita vihkoosi mahdollisimman monta veden käyttötarkoitusta.
- Kuinka paljon vettä kulutatte päivässä?
- Kuinka monta litraa vettä jokainen suomalainen käyttää päivässä?
- Miksi ihmisellä on oikeus puhtaaseen veteen?
- Kuinka paljon ihminen tarvitsee vettä päivässä?

Keskustelkaa koko ryhmän kanssa parien tekemiä huomioita ja mahdollisia kysymyksiä. Keskustelun tarkoituksena on auttaa miettimään veden merkitystä laajemmin, kun kuulee mitä sama aihe toisille toi mieleen.

Tutkikaa kuinka monta litraa vettä menee eri asioiden tuottamiseen.

www.fao.org/nr/water/docs/virtual/virtual_a3.pdf

Kuinka paljon vettä nyt arvioisitte tarvitsevan?

Miksi vesi on niin tärkeää?

”Koska elimistö menettää jatkuvasti vettä noin 2,5–3 litraa päivässä normaalien elintoimintojen mukana, menetetty vesi pitää korvata, jotta elimistö säilyy terveenä. Janon tunne syntyy vasta sitten, kun elimistön nestetaso on jo alkanut laskea. Siksi on tärkeää juoda vettä jo ennen kuin janon tunnetta ilmenee. Siinä vaiheessa, kun ihminen alkaa tuntea janoa, elimistön nestevajaus on jo 0,8–2 % kehon painosta.”

SYVENTYMINEN – UUSI KOTINI

Tavoite: Tutustua Uusi kotini -kertomukseen ja pohtia veden ja ravinnon merkitystä lapselle.

Menetelmä: Käydään läpi Uusi kotini -kertomusta (Plan Internationalin Uusi kotini -sivuilla uusikotini.plan.fi)

Pyydä oppilaita jatkamaan pareina ja anna jokaiselle parille laite, jolla he voivat liikkua Nyarugusun pakolaisleirissä Tansaniassa. Opasta oppilaita siirtymään Plan Internationalin kotisivuille ja napsauttamaan Uusi kotini -kohtaa. Tutkimalla pakolaisleiriä oppilaat voivat ratkaista alla olevat tehtävät. Pyydä heitä kirjoittamaan vastauksensa paperille.

1. Miten monta vesilitraa jokainen saa Nyarugusun pakolaisleirissä päivittäin? Vinkki: oletteko käyneet vesipumpun luona?
2. Mitä tekisit jos sinulla olisi vain 12 litraa vettä käytössäsi koko päivänä?
3. Ota selvää, mitä ugali tarkoittaa. Torilta löytyy yksi johtolanka. Käy myös Ericin kotona kuuntelemaan hänen kertomustaan siitä, miten he asuvat.
4. Miten monta kertaa päivässä pakolaisleirissä saa ruokaa? Siirry kohtaan ”Ericin koti”.
5. Millä tavalla vesi voi olla myös ongelma? Siirry kohtaan ”Uusi kotini” ja kuuntele kertomus. Käy myös vesipumpun luona etsimässä tietoja. Käy vastaukset läpi yhdessä oppilaiden kanssa.

Vastaukset:

1. Jokainen saa 12 litraa vettä päivässä.
2. Oppilaan oma vastaus.
3. Ugali eli maissijauhoista ja vedestä tehty puuro on yleinen ruoka monissa maissa.
4. Siellä syödään kaksi kertaa päivässä, sillä enempiä ruokaa ei riitä.
5. Sateella leiri voi tulvia ja teltat kastuvat läpikotaisin.

MIKSI-MIKSI TEHTÄVÄ

Tavoite: Saada syvempi ymmärrys ilmiöiden taustoista, mikä mahdollistaa syy- ja seuraussuhteiden selvittämisen. Menetelmä vie usein pohjimmaisesta, konkreettisen syyn tai perustelun luo ja mahdollistaa siten myös löytämään ongelmille ratkaisuja.

Menetelmä: Pari- tai ryhmätyöskentely

Tarvikkeet: Post-it lappuja, kyniä ja taulu

Jaetaan oppilaat kuuteen pienryhmään. Jaetaan oppilaille post-it-lappuja, joihin he kirjoittavat harjoituksen vastauksia ja kysymyksiä.

1. Pyydä oppilaita keskustelemaan ryhmissä siitä, minkälaisia kysymyksiä Uusi kotini -tarinan katsoamisesta heräsi. Pyydä heitä kirjaamaan Uusi kotini -tarinan pohjalta kaikki ryhmän esille tuomat Miksi-kysymykset post-it lappuille, jonka jälkeen he käyvät liimamassa ne taululle.
2. Valitkaa yksi tai kaksi kysymystä, mitä ryhmät lähtevät pohtimaan tarkemmin. Esim. Miksi ihminen joutuu jättämään kotinsa?
3. Pyydä ryhmiä miettimään edellisen miksi-kysymyksen viereen mahdollisia syitä tai vastauksia.
4. Toistakaa tämä kysymyssarja niin pitkään kuin mahdollista (esim. 5 kertaa). Tehtävän lopputuloksena on flow-kaavio, mistä voi hahmottaa asioiden syy-seuraussuhteita. Voitte pohtia koko ryhmän kesken myös kaavion oikealla puolella olevia avoimeksi jääneitä kysymyksiä/syitä tai pohtia mahdollisia ratkaisuja kaavion oikealla puolella oleviin asioihin. Pohtikaa voisiko oppilas vaikuttaa näihin? Entä Suomi? EU? Yritykset?

“Vaikka aikuiset ja valtiot ovat vastuussa lapsen oikeuksien toteutumisesta, voi jokainen ihminen jo pienillä teoillakin vaikuttaa lapsen oikeuksien toteutumiseen.”

Esimerkki:

